

Jan Erik Ingebrigtsen

Trenerundersøkelsen 2013

Rapport 2014

Senter for idrettsforskning

Jan Erik Ingebrigtsen

Trenerundersøkelsen 2013

Senter for idrettsforskning
NTNU Samfunnsforskning AS

 NTNU Samfunnsforskning AS		<h1>RAPPORT</h1>	
Senter for idrettsforskning Postadresse: 7491 Trondheim Besøksadresse: Dragvoll Allé 38B, Telefon: 73 59 63 00 Telefaks: 73 59 62 24 E-post: kontakt@samfunn.ntnu.no Web.: www.samforsk.no Foretaksnr. NO 986 243 836		TITTEL Trenerundersøkelsen 2013	
		FORFATTER(E) Jan Erik Ingebrigtsen	
		OPPDRAGSGIVER(E) Norges idrettsforbund og den paralympiske komité	
ÅRSTALL	GRADERING	OPPDRAGSGIVERS REF.	
2014	Åpen		
ISBN 978-82-7570-361-1 (trykk) 978-82-7570-362-8 (web)		PROSJEKTNR. 2499	ANTALL SIDER OG BILAG 24
PRIS (eksl. porto og ekspedisjonskostninger)		PROSJEKTLEDER Jan Erik Ingebrigtsen	KVALITETSSIKRET AV
DATO 14.02.2014	GODKJENT AV (NAVN, STILLING, SIGN.)		
SAMMENDRAG <p>Fra 1.1. 2014 skal Trenerløypa innføres som rammeverk for trenerutdanningen i norsk idrett. For senere å kunne evaluere effekten av trenerløypa, ønsker en med denne undersøkelsen å danne seg et bilde av trenerne i norsk barne- og ungdomsidrett. Undersøkelsen er gjennomført i 9 særforbund. Til sammen er det 461 trenere som har svart på spørsmål om hvem de trener, hvor ofte og hvor mange de trener, hvorfor de begynte å trene, hvilken idrettsutdanning de har og om de ønsker mer utdanning.</p> <p>Det er en klar overvekt av mannlige trenere. Trenerne er stor sett i alderen 30 til 50 år. Et stort mindretall er fortsatt aktive utøvere, og mange har andre verv i idretten. Omtrent 1 av 3 trener flere grupper. Egne barn er den vanligste årsak til at en ble trener, men mange svarer at de har vært aktive tidligere, og at de har blitt spurt.</p> <p>Trenerne har et relativt høyt utdanningsnivå i idretten. De fleste av de som svarte har tatt kurs for trenere, og flertallet ønsker også mer utdanning.</p>			
STIKKORD	Trenerne, barn- og ungdomsidrett, kompetanse, holdninger		

Forord

Denne undersøkelsen er gjennomført på oppdrag fra Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité. Selve datainnsamlingen er gjennomført av Norges Idrettsforbund, spørreskjemaet er utviklet i samarbeid mellom idrettsforbundet og Senter for idrettsforskning.

Analysene og rapportskrivning er gjennomført ved NTNU Samfunnsforskning, Senter for idrettsforskning.

En stor takk sendes til de ni særforbundene og 461 trenerne som svarte på undersøkelsen. Dette har gitt et godt grunnlag for å utvikle evalueringrutiner for den Trenerløypa som ble innført fra 1.1.2014.

Trondheim 14.02.2014

Jan Erik Ingebrigtsen

Innhold

Sammendrag	vii
1 Trenerundersøkelsen	1
2 Metode	2
2.1 Utvalg	3
3 Årsaker til at en ble trener	4
4 Trenerens idrettstilknytning	5
5 Treningsgruppene	8
6 Den gode idrett	10
7 Om utdanning	12
8 Samlet vurdering og veien videre	14

Sammendrag

Fra 1.1. 2014 skal Trenerløypa innføres som rammeverk for trenerutdanningen i norsk idrett. For senere å kunne evaluere effekten av trenerløypa, ønsker en med denne undersøkelsen å danne seg et bilde av trenerne i norsk barne- og ungdomsidrett. Undersøkelsen er gjennomført i 9 særforbund. Særforbundene ble bedt om å trekke 10 idrettslag, fordelt på minst to ulike områder i Norge. Det elektroniske spørreskjemaet ble så sent til trenerne, i barne- og ungdomsidretten. Til sammen er det 461 trenere som har svart på spørsmål om hvem de trener, hvor ofte og hvor mange de trener, hvorfor de begynte å trene, hvilken idrettsutdanning de har og om de ønsker mer utdanning.

Undersøkelsen viser at det er store variasjoner mellom de ulike gruppene som trenerne leder. Det er variasjoner når det gjelder utøvernes alder, om gutter og jenter trener sammen eller ikke, hvor ofte det er fellestreninger og trenernes bakgrunn.

Det er en klar overvekt av mannlige trenere. Trenerne er stor sett i alderen 30 til 50 år. Et stort mindretall er fortsatt aktive utøvere, og mange har andre verv i idretten. Omtrent 1 av 3 trener flere grupper.

Egne barn er den vanligste årsak til at en ble trener, men mange svarer at de har vært aktive tidligere, og at de har blitt spurt. Ikke så mange svarer på det åpne spørsmålet om hvorfor de ble trenere, men glede av idretten og ønsket om «å gi tilbake» nevnes av flere. Trenerne er meget samstemte i forståelsen av hva som er viktig for at unge utøvere trives på trening. Det er gøy, mestring, sosialt miljø og ros fra treneren som trekkes fram som det viktigste av de fleste trenerne.

Trenerne har et relativt høyt utdanningsnivå i idretten. De fleste av de som svarte har tatt trenerkurs i idrett, og flertallet ønsker også mer utdanning. Trenerløypa ser ut til å ha forutsetninger for å bli meget godt tatt imot av trenerne i norsk barne- og ungdomsidrett. En må selvsagt ta det forbeholdet at svarene er fra trenere som ønsker å delta i undersøkelsen, og de kommer fra idrettslag som har blitt plukket av særforbundene.

Et par utfordringer kan vi spore. Svarene kommer i stor grad fra de som trener barn og yngre ungdom. Hvordan skal en nå de som trener ungdom? Et annet viktig moment, er at trenerne ikke legger stor vekt på utøvernes medbestemmelse. Dette er en utfordring, med tanke på videre idrettsdeltakelse opp gjennom ungdomsårene.

1 Trenerundersøkelsen

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité innførte 1.1.2014, ”Trenerløypa” som rammeverk for trenerutdanningen i norsk idrett. Trenerløypa beskriver mål, prinsipper, retningslinjer og kompetansekrav. Intensjonene er å kunne tilby trenere muligheter for læring i et livslangt perspektiv.

NIF ønsker å evaluere hvilken betydning Trenerløypa får for trenernes kompetanse og utforming av idrettstilbudene. Evalueringen kan gjennomføres på flere nivå. Den kan gjennomføres på et administrativt nivå, både på forbunds- krets- og klubb-nivå. Evalueringen kan også knyttes trenernivået. Det tredje, og viktigste nivået er aktivitetsnivå. I hvilken grad bidrar treningsløypa til styrking av de unges idrettstilbud?

Denne rapporten er primært knyttet til kartlegging på trenernivået, høsten 2013. Gjennom denne undersøkelsen ønsker en å få innsikt i hvilken formell- og uformell trenerkompetanse trenerne har. Det er også lagt vekt på å se hvordan trenerne har blitt rekruttert som trenere, hvor lang tid de har vært trenere, hvem de er trenere for og hvilke verdier de vektlegger. Tilsvarende undersøkelse kan gjennomføres ved senere anledninger, for å kunne avdekke eventuelle effekter av den nylig innførte Trenerløypa. Undersøkelsen er også en pilotstudie, hvor erfaringene kan bidra til å utvikle gode spørsmål og rutiner for evaluering av Trenerløypa.

Det finnes ingen eksakte tall for antall trenere i norsk idrett. Med rundt 1,5 millioner aktive idrettsutøvere, er det rimelig å anslå at det er mer enn 100.000 trenere i norsk idrett. Mange har en relativ kort trenerkarriere og det kommer mer enn 10.000 nye trenere hvert år. Idrettsforbundet har tatt på seg en stor og viktig oppgave, når en ønsker å tilby trenerløypa for norske trenere. Med bedre trenerutdanning, kan en oppnå at trenernes karriere forlenges. Både utdanningen i seg selv, og den kompetanseheving den gir, kan motivere trenere til å fortsette lengre.

Det er mer enn femti idrettsforbund i NIF. De ni særforbundene som deltar i denne undersøkelsen har selv valgt antall idrettslag og trenere undersøkelsen er sendt til. Dette har medført at undersøkelsen ikke er egnet til å sammenligne mellom idretter. Ulikhetene idrettene i mellom sikrer god spredning i hvilke «type» trenere som er med i undersøkelsen. Trenerne som deltar i undersøkelsen er ikke representative for norske trenere. Svarene kommer fra trenere som særlig opptatt av det å være trenere og som er over snittet når det gjelder trenerkompetanse.

2 Metode

Trenere fra ni særforbund deltar i denne undersøkelse. Dette er; Bandy-, fotball-, friidrett-, håndball-, kampsport-, rytter-, ski-, svømming- og tennisforbundet. Forbundene er ikke tilfeldig valgt. Det er særforbund med relativt mange unge utøvere, og forbundene ønsker å arbeide aktivt med trenerutdanningen. Særforbundene har plukket ut hvilke idrettslag som skulle delta i undersøkelsen. I utgangspunktet ønsket en at hvert særforbund skulle velge ti idrettslag hver, fordelt på to ulike landsdeler. Noen særforbund har valgt 10 idrettslag, mens andre har valgt færre idrettslag. Idrettslagene er heller ikke tilfeldig utvalgt. En har valgt idrettslag hvor en kan forvente at en velger å benytte seg av den nye trenerutdanningen, og således kunne måle effekt av trenerløypa relativt raskt.

Selve datainnsamlingen er gjennomført som en elektronisk basert spørreundersøkelse. Spørreundersøkelsen, og spørsmålene i spørreskjemaet, er utarbeidet i samarbeid mellom utviklingsavdelingen i NIF og Senter for idrettsforskning. Det er lagt vekt på at spørsmålene skal gi innsikt i trenernes idrettslige erfaring og kompetanse. En har også ønsket å finne om trenerne ønsker mer utdanning og hvilke idrettslige verdier de bygger på. Hvert enkelt særforbund har fått anledning til inkludere egne spørsmål i undersøkelsen. De spesifikke spørsmålene for hvert særforbund blir ikke presentert i denne rapporten.

Det er lagt vekt på at informantene skal være sikret full anonymitet. En kan derfor ikke identifisere trenernes klubbtilhørighet. Den elektroniske datainnsamling ble gjennomført av utviklingsavdelingen i NIF, høsten 2013. Analyser av materialet, og utskriving av rapport er gjennomført av Senter for Idrettsforskning, NTNU Samfunnsforskning. I analysen er det lagt vekt på å presentere sentraltendenser i materialet, og variasjoner mellom idrettene. Det er viktig å synliggjøre variasjonene mellom idrettene. Disse variasjonene bidrar til et bredt og allsidig idrettstilbud, hvor de ulike idrettene både overlapper og utfyller hverandre.

Det er gjennomført multivariate analyser for å synliggjøre hvordan trenerutdanning sammenfaller med trenernes meninger om idrett og idrettsutdanning, kontrollert for idrettsgren, trenernes erfaring, alder og kjønn. Disse sammenhengene blir presentert på en måte som er lett forståelig.

2.1 Utvalg

Det er 461 trenere som har svart på undersøkelsen. Nedenfor presenteres antall trenere som har svart, deres fødselsår og andel kvinnelige trenere.

Tabell 1: Antall trenere, gjennomsnittlig fødselsår, andel kvinnelige (%) trenere i forbundene.

	Håndb.	Bandy	Fotball	Kamps.	Friidr.	Svøm.	Ski	Tennis	Rytter	Totalt
Antall	125	74	73	71	56	33	15	8	6	461
Fødselsår	1972	1973	1970	1977	1974	1983	1971	1977	1974	1974
% kvinner	33	13	8	35	45	36	47	50	100	31

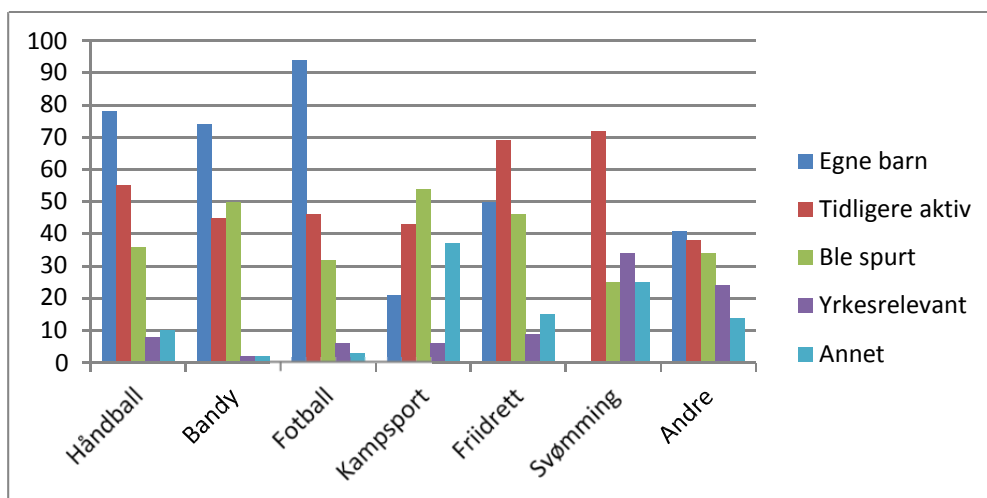
Det er store variasjoner i antall informanter som har svart i de ulike særforbundene. Fra to særforbund er det færre enn 10 trenere, mens fra et forbund er det 125 trenere som har svart. Det er flest mannlige trenere, men andelen varierer mellom forbundene. Andelen mannlige trenere er markert størst i bandy og fotball. I rytterforbundet er det kun kvinnelige trenere som har svart på undersøkelsen.

De fleste trenerne er i alderen 30 til 50 år, med en gjennomsnittsalder på 39 år. De mannlige trenerne er i gjennomsnitt født i 1972, mens den gjennomsnittlige kvinnelige trener er født i 1978. Gjennomsnittsalderen er relativt like i de ulike forbundene. Svømming har noe yngre trenere, hvor den gjennomsnittlige treneren er født i 1983.

Både av hensyn til trenernes anonymitet og statistiske årsaker, vil de tre særidrettene med færrest informanter bli presentert samlet i resten av rapporten.

3 Årsaker til at en ble trener

Egne barn blir hyppigst oppgitt som årsak til at en ble trener. Årsakene varierer mellom idrettene. Dette kommer fram i figuren nedenfor.

Figur 1: Andel som oppgir ulike årsaker til at en ble trener. I prosent.

I lagidrettene er egne barn klart mest hyppige årsak til at en blir trener. I svømming og friidrett er det fleste som trekker fram at de har vært aktive utøvere tidligere. Det er ingen stor forskjell mellom oppgitte årsaker mellom menn og kvinner. Det er en svak tendens (signifikant) til at menn i større grad enn kvinner oppgir egne barn som årsak til at de ble trenere. Dette skyldes i hovedsak at de kvinnelige trenerne i gjennomsnitt er yngre enn menn. De yngste trenerne oppgir naturlig nok, ikke egne barn som årsak til at en ble trener. Utover dette er det ingen markerte forskjeller i rekrutteringen av yngre og eldre trenere.

Når en ser isolert på hver enkelt idrettsgren, er det små signifikante forskjeller mellom kvinner og menn, og mellom de yngste og eldste treneren, når det gjelder årsaker til at en ble trener. Den eneste signifikante forskjellen på kvinner og menn, er i friidrett hvor signifikant flere kvinner enn menn som har blitt trener fordi de har blitt spurt det. Betydningen av trenerens alder er varierer litt mellom de ulike idrettene. I alle idrettene med unntak av svømming og fotball er det en signifikant sammenheng mellom trenerens alder og om de har blitt trenere på grunn av egne barn. På grunn av relativt få trenere i en del av idrettene, må det være relativt sterke sammenhenger for at de kan bli statistisk signifikante.

4 Trenernes idrettstilknytning

Trenerne som svarte på denne undersøkelsen er meget aktive. Mange trener flere grupper, konkurrerer i idrett og flertallet har verv i idretten.

I tabellen nedenfor presenteres hvor mange grupper hver enkelt er trener for.

Tabell 2: Andel av trenerne som trener antall grupper. I prosent.

	Håndball	Bandy	Fotball	Kampsport	Friidrett	Svømming	Andre
Ingen	7	10	1	1	4	3	0
En gruppe	69	51	75	39	79	27	55
To grupper	17	34	16	37	18	36	10
Tre, el. flere	7	6	7	23	0	33	35

I friidrett, fotball og håndball er det størst andel (ca. $\frac{3}{4}$) som trener en gruppe. Svømming har den laveste andel (ca. $\frac{1}{4}$) som trener en gruppe. I svømming er det 7 av 10 som trener flere grupper og i kampsport er det 6 av 10 som trener flere grupper. Vi ser også at noen trenere ikke trener grupper. Dette kan skyldes at noen trener enkeltutøvere, eller at de for tiden ikke trener noen gruppe. Det er ingen signifikant forskjell på hvor mange grupper kvinner og menn trener. Trenerens alder påvirker heller ikke hvor mange grupper de er trenere for.

Mange av trenerne er aktive som utøvere og ledere i idretten. Dette kommer fram i tabellen nedenfor.

Tabell 3: Andel av trenerne som konkurrerer i idrett og har verv i idretten.

Forbund	Håndball	Bandy	Fotball	Kampsport	Friidrett	Svømming	Andre
Konkurrerer	31	51	37	44	43	45	72
Andre verv	53	60	48	73	61	69	79

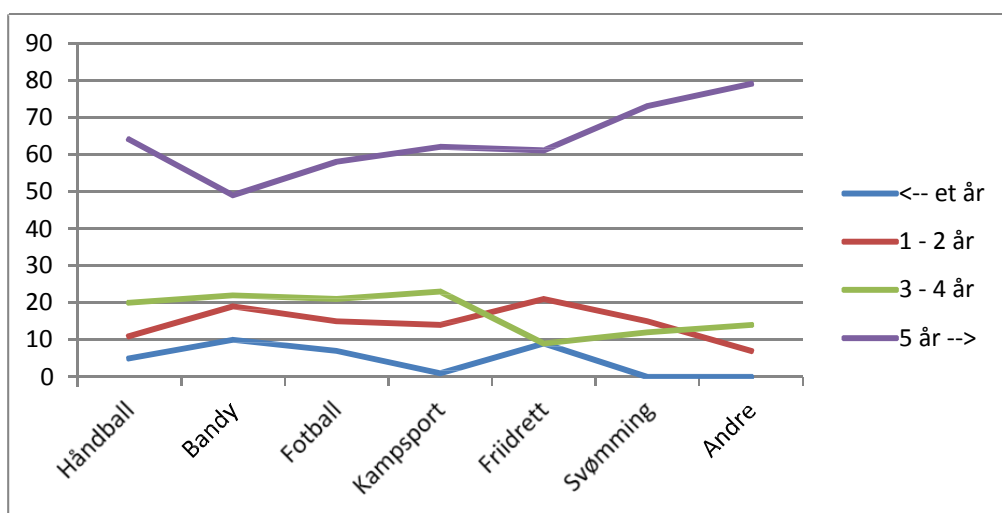
Selv om det er forskjeller idrettene i mellom, er andelen av trenerne som konkurrerer selv, høy i alle idrettene. Lavest er andelen i håndball hvor 31 % av trenerne konkurrerer. Av de "store" idrettene er det bandy størst andel (51 %) av trenerne som konkurrerer, mens i "andre" idretter er det hele 72 % som konkurrerer.

Andelen av kvinnelige og mannlige trenere som konkurrerer i idrett er tilnærmet identisk. Det er en svak, men signifikant, tendens til at menn har flere verv i idretten. De yngste trenerne konkurrer signifikant mer i idrett enn hva de eldste gjør. De yngst har også signifikant flere verv i idretten enn hva de eldste har. Selv om det er signifikante forskjeller, så er det ikke store forskjeller.

Når trenerne i den undersøkelsen er så aktive som trenere for flere grupper, nesten halvparten konkurrerer i idrett og mer enn halvparten har andre verv i idretten, tyder dette på deltakerne ikke er representative for trenere i norsk idrett. Det er nok de mest aktive trenerne som har vært mest aktive i å delta i undersøkelsen.

Trenererfaring

Mange av trenerne har lang erfaring som trenere. De fleste har vært trenere i mer enn fem år. Dette kommer fram i figuren nedenfor.

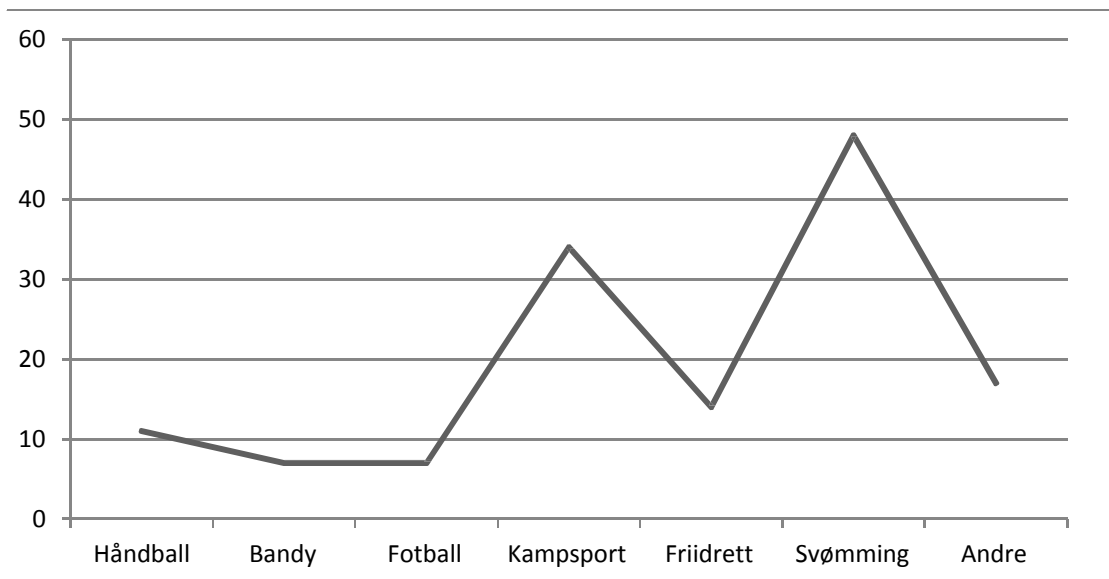
Figur 2: Antall år med trenererfaring.

Trenerne har lang trenererfaring. I de fleste andre idrettene er det rundt 60 % som har mer enn 5 års trenererfaring. I svømming og "andre" idretter er det aller flest som har lang trenererfaring. Dette viser nok også at treneren som har svart på denne undersøkelsen er mer erfarne enn gjennomsnittstreneren i norsk idrett.

De eldste trenerne har markert lengre erfaring som trenere enn de yngste. Selv om menn har noe lengre erfaring enn kvinner, er denne forskjellen overraskende liten.

Trening av funksjonshemmede

Selv om mange av trenerne har vært aktive mange år som trenere, er det bare rundt 10 % som har erfaring med å trene funksjonshemmede. Dette kommer fram i figuren nedenfor.

Figur 4: Andel med erfaring i å trene funksjonshemmede.

I figuren ser vi at trenerne i svømming og kampsport har langt mer erfaring med å trene funksjonshemmede enn i de andre idrettene. Andelen er lavest i lagidrettene. Sett i lys av funksjonshemmede utgjør mindre enn 1 % av de aktive i idretten, kan det tyde på at trenerne i denne undersøkelsen har mer erfaring med å trene funksjonshemmede enn gjennomsnittstreneren.

Erfaringen med å trene funksjonshemmede er lik for kvinner og menn. Det er en svak, men signifikant tendens til at yngre trenere har mer erfaring med å trene funksjonshemmede. Dette til tross for at de eldste har generelt mest trenererfaring.

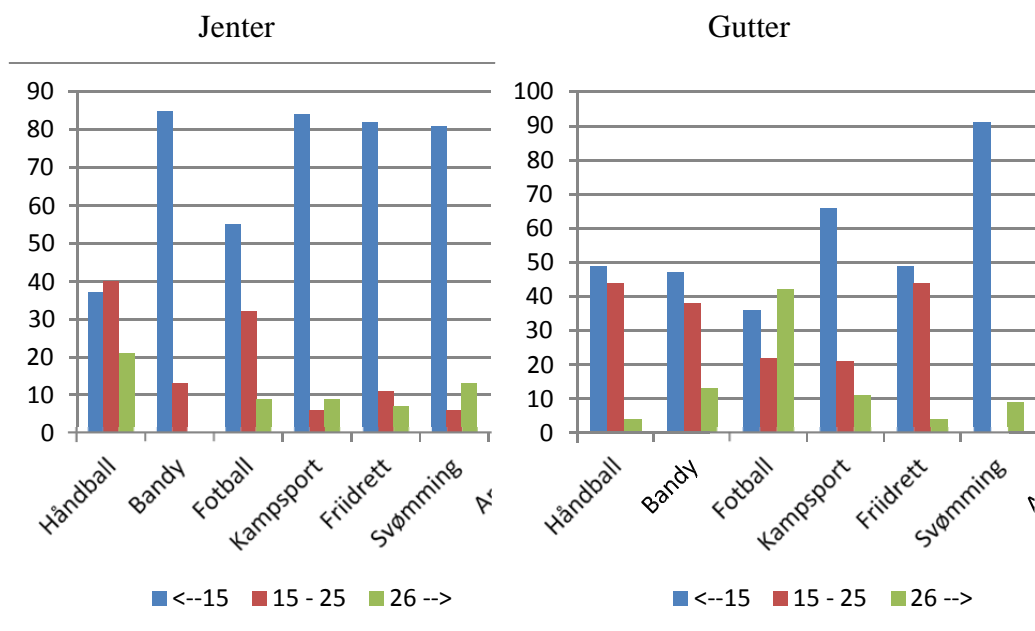
Når vi kontrollerer for idrettsgren, forsvinner mye av sammenheng mellom trenernes alder og om de har erfaring med trening av funksjonshemmede. I kampsport, og særlig svømming, er trenerne yngre og har mer erfaring med trening av funksjonshemmede. I de andre idrettene har ikke yngre trenere med erfaring enn eldre i å trene funksjonshemmede. Det er idrettsgrenen som er avgjørende for om en får denne type erfaring.

5 Treningsgruppene

Nedenfor presenteres antall utøvere i treningsgruppene, og antall felles treninger.

Antall utøvere i treningsgruppene

Den mest typiske treningsgruppen er på mindre enn 15 utøvere. Nedenfor presenteres antall gutter og jenter hver for seg.

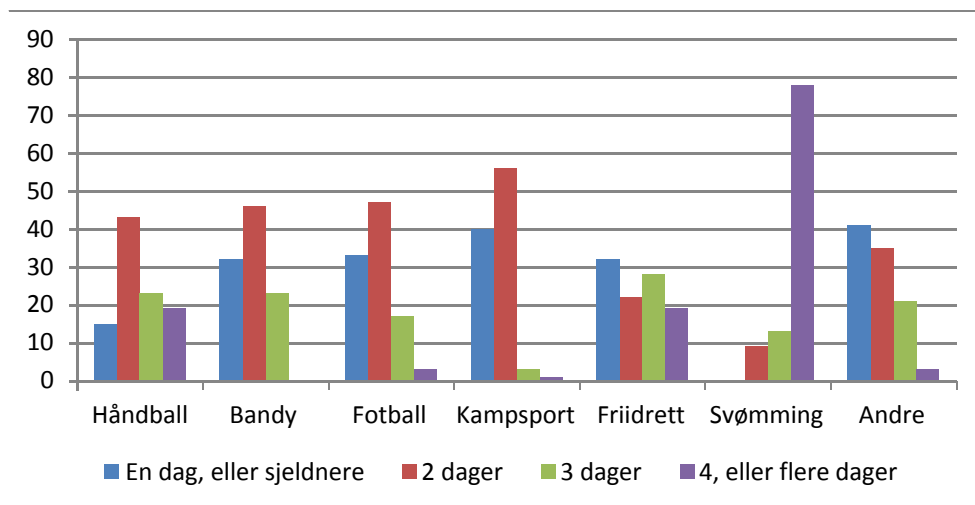
Figur 5: Andel treningsgrupper, fordelt etter antall jenter og gutter i gruppene

Figuren viser at det er mest vanlig med færre enn 15 utøvere i treningsgruppene, både for gutter og jenter. Blant guttene er det noe større treningsgrupper enn blant jentene. Håndball har den største andelen med de største treningsgruppene blant jentene, mens blant guttene er det i fotball vi ser størst andel med store treningsgrupper.

I håndball, fotball og bandy trener jenter og gutter i hovedsak i adskilte grupper. For de andre idrettene trener jenter og gutter sammen i større grad. Det betyr at treningsgruppene er noe større enn hva man får inntrykk av gjennom figur 5.

Antall fellestreninger

Vi finner at det er variasjoner mellom idrettene når det gjelder antall fellestreninger. Dette kommer fram i figuren under.

Figur 6: Antall ukentlige fellestreninger

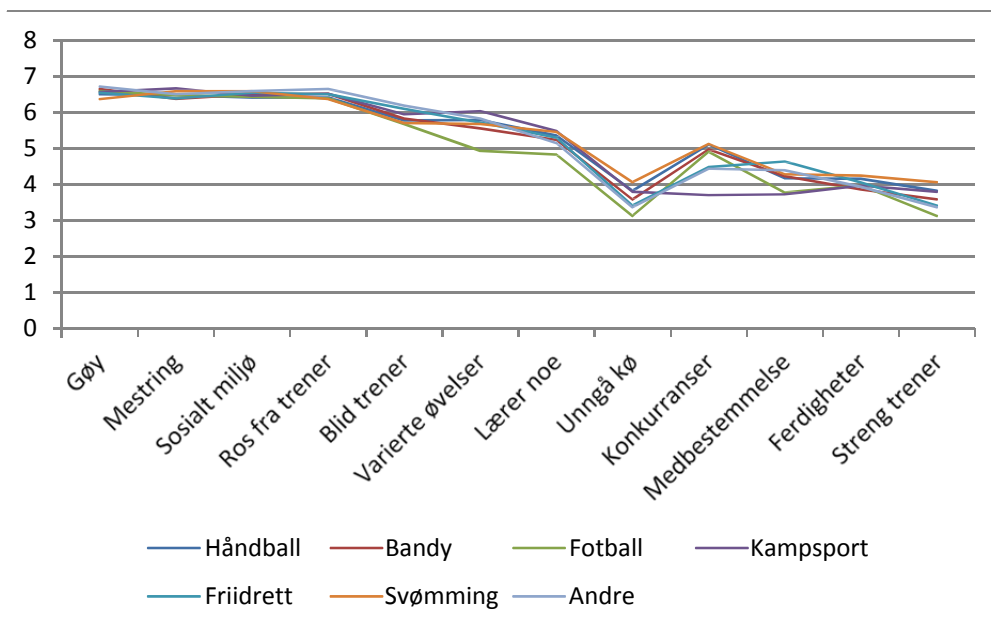
Av figuren ser vi at svømming har klart flere fellestreninger enn i de 8 andre idrettene. I de tre lagidrettene er 2 fellestreninger i uka mest vanlig. Bandy og fotball har relativt like mange fellestreninger, mens håndball har noen flere grupper som trener 4, eller flere dager i uka. I kampsport trener nesten alle gruppene en eller to dager i uka. Friidrett og de "andre" tre idrettene har relativt større spredning når det gjelder antall fellestreninger.

Antall fellestreninger øker med utøvernes alder, men ikke likt i alle idretter og alle treningsgrupper. Det er ingen sammenheng mellom trenernes alder og antall fellestreninger. Menn er i større grad trenere for grupper som trener 3 eller flere dager i uka. Dette samvarierer med utøvernes alder. Når utøverne blir eldre, trener de oftere og har i større grad mannlige trenere. Disse sammenhengene varierer noe mellom idrettene. For fotball, friidrett og håndball ser vi eldre trenere og menn i større grad trener grupper som trener ofte. I bandy er det de yngste som trener gruppene som trener oftest. I de tre små «andre» idrettene er det menn som trener gruppene med hyppigste treninger. I kampsport og svømming er det ingen sammenheng mellom trenernes kjønn og alder, og gruppens treningshyppighet.

6 Den gode idrett

Målet for trenerløypa er å videreutvikle trenernes kompetanse, som et middel for å skape et best mulig idrettstilbud for utøverne. Mye av denne kompetansen er knyttet til idrettsspesifikke momenter som fysisk, teknisk og taktisk trening. Trenernes syn på disse idrettsspesifikke momentene er ikke tatt med i denne undersøkelsen. Vi har heller valgt å fokusere på utøvernes trivsel, som er viktig i alle idretter. Trivsel er både viktig for prestasjonsutvikling og for om utøverne velger å fortsette sin idrettsdeltakelse. Utøvernes trivsel er et grunnleggende moment alle trenere må forholde seg til.

Trenerne ble spurt om hvor viktig ulike faktorer er for de unges trivsel i idretten. I figurene nedenfor presenteres svarene. Verdi 1 er lavest, og 7 er høyest.

Figur 7: Vurdering av hva som er viktig for trivsel på trening. (1 er lavest, 7 høyest)

Figuren viser at trenerne, på tvers av idrettsgrener, er MEGET samstemte i hva de mener er viktig for at unge utøvere skal trives på trening. Å ha det gøy på trening, å mestre, et sosialt godt miljø og ros fra trenere er noe som «alle» setter høyest på listen. Unngå kø, konkurranser, medbestemmelse, egne ferdigheter og streng trener oppfattes ikke viktig for trivsel.

Jevnt over er det meget små variasjoner mellom idrettene. I fotball er det relativt færre som oppgir varierte øvelser, lære noe og unngå kø. I kampsport er det relativt færre som mener konkurranse er viktig.

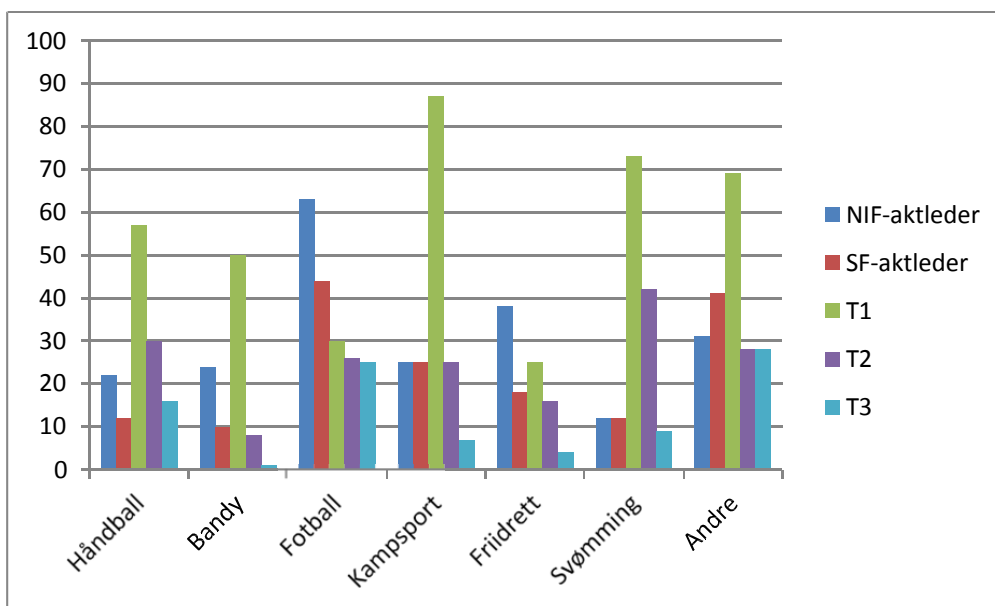
Svarene til trenerne er i stor grad i tråd med hva vi får i svar fra utøverne. Sammenlignet med svar fra utøverne ser det ut til at trenerne legger noe større vekt på "ros fra treneren" og noe mindre vekt på "medbestemmelse" enn hva utøverne gjør.

Det er ingen signifikante forskjeller i meningene til yngre og eldre trenere, på noen av spørsmålene om hva som er viktig for utøvernes trivsel på trening. Mellom kvinner og menn er det noen variasjoner. Kvinner legger noe mer vekt på en blid trener, varierte øvelser, ros fra treneren og at det skal være gøy på trening. Kvinner krysser av på flere faktorer enn menn, slik at de er overrepresentert på de fleste faktorene. Den eneste faktoren menn svarer hyppigere enn kvinner, er på spørsmålet om betydningen av kamp og konkurranser. Dette bekrefter forståelsen av mannlige trenere som mer konkurranseorientert enn kvinnelige.

Når vi ser på enkelte idretter blir bildet mer nyansert. I **håndball** legger kvinnelige trenere langt mer vekt på en blid trener. I **bandy** er det ingen signifikante forskjeller i meningene til mannlige og kvinnelige trenere, og i forhold til trenernes alder. I **fotball** er mannlige trenere opptatt av konkurranser og kamp, en streng trener og at utøverne er flink i idretten. Kvinnelige trenere er signifikant mer opptatt av at trenerne er blide, og at utøverne skal oppleve mestring. I **friidrett** legger menn og de eldste signifikant mer vekt på konkurranser og betydningen av å være flink i idrett. Kvinnelige trenere i friidrett legger mer vekt på en streng trener og varierte øvelser. I **kampsport** er det kun på holdning til kø vi finner signifikante forskjeller. Yngre trenere og kvinner legger mer vekt på å unngå kø. I **svømming** legger kvinnene signifikant større vekt på at utøverne skal ha det gøy, mestringsopplevelser og en bli trener. Mennene legger signifikant mer vekt på betydningen av å være flink i idretten. De yngre trenerne i svømming er noe mer opptatt av varierte øvelser og at utøverne skal oppleve mestring når vi ser på trenernes alder og kjønn. I de «**andre**» idrettene legger yngre trenere signifikant mer vekt på å unngå kø, og at utøverne skal ha medbestemmelse. Utover det er det ingen signifikante forskjeller. På grunn relativt få trenere i de enkelte idretter, er det enkelte relativt sterke sammenhenger som ikke er signifikante.

7 Om utdanning

Tidligere har vi i denne rapporten vært inne på at trenerne i denne undersøkelsen ikke er representative for trener barne- og ungdomsidretten. Flertallet av de som har svart på denne undersøkelsen har trener- og aktivitetslederkurs. Dette kommer fram i figuren nedenfor.

Figur 8: Andel av trenerne som har tatt ulike kurs. T=Trener

Figuren viser at kampsport har den høyeste andelen av trenerne som har tatt kurs. En skal være litt forsiktig med å sammenligne for mye mellom idrettene. Alle idrettene har sine særegenheter, og kursene varierer mellom særvidrettene.

Det er ingen forskjell på kvinner og menn når det gjelder utdanning. Det er en svak, ikke signifikant, tendens til at yngre trenere har noe mer utdanning enn eldre trenere. Dette gjelder både aktivitetslederkurs, og trenerkurs på ulike nivå.

Meninger om den gode idrett sammenfaller i liten grad med hvilke kurs en har tatt. Alle trenerne legger stor vekt på at det skal være gøy på trening, utøvere skal oppleve mestring, at det skal være sosialt og at ros fra trener er positivt. De som har tatt aktivitetslederkurs i regi av særforbund og idrettsforbund er noe mer opptatt av å unngå kø på treningene enn hva vi ser blant de som ikke har tatt aktivitetslederkursene. Få har tro på en streng trener, men de som har tatt kurs har signifikant minst tro på en streng trener.

De som har tatt trener1-kurs er relativt mer opptatt av at utøverne skal være med og bestemme, og relativt mindre vekt på konkurranse. Sammenhengen mellom type kurs og meninger, er nok i stor grad knyttet til hvilke grupper en trener.

Til tross for at trenerne har relativt mye idrettsutdanning, ønsker de mer utdanning. Dette kommer fram i tabellen nedenfor.

Tabell 4: Andel av trenerne i forbundene som ønsker mer utdanning.

Håndball	Bandy	Fotball	Kampsport	Friidrett	Svømming	Andre
54	51	55	62	63	70	61

I alle særvidrettene er det i overkant av halvparten som ønsker mer utdanning. Dette betyr at trenerløypa har potensiale til å dekke ønsker blant trenerne. I og med at treneren som har svart på denne undersøkelsen er meget aktive og er godt skolerte fra før, vet en ikke om trenere med mindre erfaring har samme ønske om videre faglig utvikling.

Det er ingen forskjeller mellom kvinner og menn når det gjelder ønsket om å ta mer utdanning. Det er en signifikant sammenheng mellom alder og interesse for å ta mer utdanning. De yngste ønsker mer utdanning.

Når vi ser på de enkelte idretter, skiller svømming seg ut. Det er de unge trenerne som i særlig stor grad ønsker mer utdanning.

På spørsmålet om en ønsket mer idrettsutdanning, kunne trenerne svare både ja, nei og vet ikke. I hovedtrekk er det ingen forskjeller på synet på hva som gjør at utøverne trives på trening. De som svarer at de ikke ønsker å ta mer utdanning har signifikant mindre tro på betydningen av å være flink i idrett og mindre tro på betydningen av at de unge er med og bestemmer.

Ønsket om å ta mer utdanning har ingen sammenheng med hvor lenge en har vært trener, hvor ofte gruppen trener, alderen på utøverne, om en har erfaring med funksjonshemmede, om en konkurrerer i idrett, har andre verv i idretten, total treningserfaring, om en har idrettsutdanning fra før eller hvilken idrettsutdanning en har. Dette betyr at de avgjørende faktorene for om en ønsker mer utdanning i stor grad er knyttet til egenskaper ved den enkelte trener, eller forhold i det enkelte idrettslag.

8 Samlet vurdering og veien videre

Gjennom denne undersøkelsen har en fått en positiv bekreftelse på at mange trenere svarer på slike undersøkelser. Det betyr at en kan gjenta tilsvarende undersøkelser med jevne mellomrom (f.eks hvert femte år) for å følge utviklingen. Senere kartlegginger kan knyttes direkte til målsettingen for, og innholdet av Trenerløypa.

Undersøkelsen viser at de som svarte, er trenere med lengre trenererfaring, bedre utdanning og mer engasjement enn gjennomsnittstreneren. Om Trenerløypa skal nå sine overordnede mål, er det minst like viktig å samle data fra trenere med kortere erfaring, mindre utdanning og mindre engasjement. Det blir en større utfordring å nå disse.

Gjennomføringen av denne undersøkelsen har blitt gjennomført ulikt i de ulike særforbund og idrettslag. Dette er en utfordring hvis en ønsker å sammenligne mellom idretter eller beskrive idretten generelt. Vi vil anbefale et noe strammere opplegg, slik at gjennomføringen blir lik i alle særforbund og idrettslag.

En bør også vurdere om en ønsker å identifisere den enkelte informant. Dette vil gjøre det enklere å evaluere effekten av Trenerløypa. Ulempen er imidlertid at en står i fare for at færre ønsker å delta i undersøkelsen.

Det er mulig å evaluere Trenerløypa et administrativt nivå. Hvilke kurs gjennomfører særforbundene og hvor stor er deltakelsen? Dette kan i neste omgang knyttes til data og annen statistikk, som f.eks aktivitetstallene i NIF. Da vil en kunne analysere mulige virkninger av trenerløypa.

Målet for Trenerløypa er bedre idrett for utøverne. En god idrett handler ikke bare om antall utøvere og hvor godt de trives. Det handler mye om det idrettslige innholdet. Skal en kunne finne effekter av Trenerløypa på aktivitetsinnholdet, må en gjennomføre undersøkelser av det faktiske aktivitetsinnholdet.

ISBN 978-82-7570-361-1 (trykk)
ISBN 978-82-7570-362-8 (web)

Dragvoll allé 38 B
7491 Trondheim
Norge

Tel: 73 59 63 00
Web: www.samforsk.no

 NTNU
Samfunnsforskning AS